

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ
(назва навчальної дисципліни)

підготовки студентів
рівня вищої освіти доктор філософії
(назва рівня вищої освіти)
спеціальності 011 Науки про освіту
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-науковою програмою
«Освітні, педагогічні науки»
(назва програми)
мова навчання – українська

Розробники:

Топольник Я.В. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Саяпіна С.А., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Гаврілова Л.Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики початкової освіти

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки вищої школи Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № 1 від 28. 08. 2019 р.

Рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«28» серпня 2019 р.

протокол №1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 2 самостійної роботи студента – 6	Лекції	
	10 год.	10 год.
	Практичні, семінарські	
	20 год.	20 год.
	Самостійна робота	
	90 год.	90 год.
Вид контролю: екзамен		

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки та освіти» є набуття студентами таких **компетентостей**:

загальні:

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Навички міжособистісної взаємодії.

спеціальні:

СК 1. Здатність до засвоєння основних концепцій та засад методології педагогіки, розуміння теоретичних і практичних проблем в галузі освітніх, педагогічних наук, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

СК 5. Розуміння структур та цілей освітніх систем.

СК 6. Здатність консультувати з різноманітних освітніх питань та навички з окремих видів консультування.

СК 9. Здатність проводити освітні дослідження відповідно до особливостей різних контекстів.

СК 11. Здатність розуміти тенденції в освіті та вміти розпізнавати їх потенційні наслідки.

Результати навчання: знати, розуміти та бути здатним виконувати

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 5. Розробляти просвітницькі матеріали та програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 6. Доступно та аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 9. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 10. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 11. Узагальнювати результати науково-педагогічних досліджень у формі наукових звітів різних форм (тез, статей, доповідей, презентацій, наукових проєктів, кваліфікаційних робіт).

ПРН 12. Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної діяльності.

2.2. Передумовами вивчення навчальної дисципліни є попередньо набуті студентами такі **компетентності**:

- здатність учитися протягом усього життя;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- володіння навичками логічної побудови наукового тексту, усного мовлення, уміння аргументувати свою наукову, громадянську та професійну позиції;
- володіння навичками чітко формулювати та викладати думки письмово та в усній формі іноземною мовою;
- залучення та використання в професійній діяльності новітніх інформаційних технологій, здатність до прийняття самостійних рішень у нестандартних ситуаціях;
- розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності та всебічно аналізувати історичні процеси, події і факти з наукових позицій й їх тлумачення;
- знання специфіки й основних напрямів освітнього, наукового співробітництва та взаємовпливу світової і вітчизняної науки і освіти;
- знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати Інтернет-ресурси;
- знання специфіки й основних напрямів освітнього та наукового співробітництва і взаємовпливу у глобалізованому світі;
- здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;
- знання іншої мови (мов);
- навички роботи з комп'ютером;
- навички управління інформацією;
- дослідницькі навички.

2.3. Очікувані результати навчання:

- знати та застосовувати процедури та заходи забезпечення якості навчання, критерії оцінювання освітньої діяльності;

- знати основні закономірності становлення та розвитку зарубіжної та вітчизняної освіти та педагогіки; основні педагогічні системи, концепції, погляди мислителів, педагогів, діячів освіти;
- вміти розрізняти особливості позицій видатних педагогів, розуміти своєрідність певного типу освітніх систем;
- володіти навичками проведення історико-педагогічного аналізу з метою виявлення зарубіжної і вітчизняної педагогічної спадщини; історико-педагогічним аналізом джерел з історії освіти і педагогічної думки, творів класиків педагогічної думки;
- демонструвати вміння аналізувати, добирати та використовувати педагогічні технології відповідно до предметної сфери;
- проводити самостійні наукові дослідження педагогічних явищ та екстраполювати їх результати в практику викладання;
- застосовувати ефективні форми організації освітнього процесу на різних етапах його реалізації;
- вибирати та реалізовувати комунікативні стратегії і тактики відповідно до контексту педагогічної взаємодії;
- аналізувати результати власної педагогічної діяльності та розробляти програму професійного саморозвитку;
- володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, методами пошуку, оброблення, використання, зберігання та захисту інформації;
- пропонувати заходи популяризації і пропагування педагогічних знань;
- розуміти місце дисципліни в системі підготовки фахівця та її взаємозв'язки з іншими галузями знань і навчальними дисциплінами;
- аналізувати вплив соціокультурних чинників на трансформаційні процеси у системі освіти та її глобалізацію.

2.4. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання студентів із вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки та освіти» визначаються у балах, які виставляються згідно з критеріями оцінювання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні) та самостійної роботи. Для здобувачів заочної форми бали розподіляються пропорційно годинам у навчальному плані, відведеним на навчальні заняття та самостійну роботу.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *лекції* виставляється за такими критеріями:

- присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у процесі лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *практичного, семінарського, індивідуального заняття* виставляється за такими критеріями:

– під час опитувань – за повну та ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;

– під час тестування – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;

– у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання результатів навчання здобувачів у процесі *написання поточних, проміжних контрольних робіт* виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час *контрольного заходу* виставляється за правильні відповіді на всі питання.

Оцінювання *рефератів та презентацій за визначеними темами* виставляється відповідно до критеріїв:

– за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше трьох джерел інформації);

– за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на літературні джерела;

– за наявність змістовних висновків;

– за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Унаслідок виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

– за неповну відповідь;

– за кожен неправильну відповідь;

– за невчасне виконання завдання;

– за недостовірність поданої інформації;

– за недостатнє розкриття теми;

– за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточного контролю рівня знань здобувачів очної та заочної форм навчання (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем у наприкінці кожного заняття до відома всіх здобувачів і виставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять» та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Допуск до підсумкового контролю з кожної навчальної дисципліни становить 60 балів та визначається як сумарна мінімальна кількість балів, яку необхідно набрати здобувачу для отримання позитивної оцінки «задовільно». При цьому межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100 балів	відмінно
89 – 75 балів	добре
60 – 74 балів	задовільно
26 – 59 балів	незадовільно
0 – 25 балів	неприйнято

Кожна навчальна дисципліна, вивчення якої закінчується складанням заліку або іспиту, оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Якщо навчальна дисципліна викладається два або більше семестрів, вивчення з яких закінчується згідно з навчальним планом заліком або іспитом, то кожна частина оцінюється у 100 балів.

Якщо здобувач набрав упродовж семестру 60-74 бали, то він може зарахувати набрані бали як оцінку семестрового контролю.

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом і здобувач хоче покращити оцінку семестрового контролю, то у відведений час він складає іспит з даної дисципліни як окрему форму семестрового контролю, який оцінюється у 100 балів незалежно від тих, що були набрані упродовж семестру.

Для підсумкового контролю у формі екзамену:

Теми							Самостійна робота	Підсумковий бал (оцінка семестрового контролю)	або	Підсумковий бал (оцінка семестрового контролю)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7				
3,5	3,5	3,5	0,5	4	16	4	39	60-74 бали		0-100 балів
35 балів										

2.5. Засоби діагностики результатів навчання: екзамен; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 120 годин / 4 кредитів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.		л.	пр.	лаб.	інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	12	13
Тема 1. Виховання та навчання в первісному	7	1	2			4	7	1	2			4

суспільстві та державах Стародавнього Світу.												
Тема 2. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження й Реформації та в XVII-XVIII ст.	17	1	2			14	17	1	2			14
Тема 3. Розвиток школи і педагогіки в зарубіжних країнах у XIX-XX ст.	9	1	2			6	9	1	2			6
Тема 4. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти в найбільш розвинених країнах світу.	5	1				4	5	1				4
Тема 5. Виховання, освіта та педагогічна думка давніх слов'ян та періоду Київської Русі. Освіта України в епохи Відродження та Просвітництва (XVI-XVIII ст.).	30	2	2			26	30	2	2			26
Тема 6. Школа та педагогічна думка в Україні XIX-XX ст.	40	2	10			28	40	2	10			28
Тема 7. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.	12	2	2			12	2	2				12
Усього годин	120	10	20			90	120	10	20			90

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання та навчання в первісному суспільстві та державах Стародавнього Світу.	1
2	Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження й Реформації	1

	та в XVII-XVIII ст.	
3	Розвиток школи і педагогіки в зарубіжних країнах у XIX-XX ст.	1
4	Сучасний стан та перспективи розвитку освіти в найбільш розвинених країнах світу.	1
5	Виховання, освіта та педагогічна думка давніх слов'ян та періоду Київської Русі. Освіта України в епохи Відродження та Просвітництва (XVI-XVIII ст.).	2
6	Школа та педагогічна думка в Україні XIX-XX ст.	2
7	Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.	2
	Разом	10

4.2. Темати практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Освіта й педагогічна думка в Європі часів Середньовіччя та епохи Відродження. Вплив Реформації на освіту	2
2	Формування особистості у джерелах педагогічної думки епохи Просвітництва. Педагогічна система Яна Амоса Коменського	2
3	Розвиток шкільництва та педагогічної думки у Європі XVII-XIX ст.	2
4	Особливості розвитку освіти і педагогічної думки в Україні кінця XVIII – першій пол. XIX ст.	2
5	Концепція морального виховання і кордоцентризм у творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття	2
6	К. Ушинський – основоположник наукової педагогіки і реформи школи	2
7	Школа і педагогіка України другої пол. XIX – XXI ст.	6
8	Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	2
	Разом	20

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.	8
2	Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.	5
3	Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	5

4	Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.	5
5	Педагогічна діяльність та погляди Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	5
6	Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля та ін.	6
7	Розвиток педагогічної думки (Г. Сковорода, І. Котляревський, П. Куліш), Культурно-освітня діяльність членів гуртка «Руська трійця» (М. Шашкевич, І. Вагилевич і Я. Головацький). Становлення педагогічних поглядів О. Духновича, М. Костомарова, М. Пирогова.	6
8	Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	8
9	Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	6
10	Педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст. (М. Куліш, М. Корф, Х. Алчевська, П. Лубінець)	6
11	Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.	6
12	Становлення національної системи освіти на поч. ХХ ст. Педагогічна система А. Макаренка.	8
13	Педагогічна система В. Сухомлинського.	8
14	Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.	8
	Разом	90

5. Рекомендована література

Основна

1. Акімова О.В., Волошина О.В. Історія педагогіки (у мнемокартах і таблицях). Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 112 с.
2. Васюк О.В. Історія педагогіки та освіти в Україні: підручн. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ: ТОВ «ЦП «Компринт» 2016.С. 412 с.
4. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. Київ: Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.

5. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
6. Зайченко І.В. Історія педагогіки: у 2-х кн. Кн.1. Історія зарубіжної педагогіки: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 624 с.
7. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
8. Любар О.О. Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О.О.Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
9. Сбруєва А.А., Рисіна М.Ю. «Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах». СумДПУ, 2000. 208 с.

Допоміжна

1. Аркас М.М. Історія України-Русі. Київ: Вища шк., 1990. 395 с.
2. Березівська Л.Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: монографія. Київ: Богданова А.М., 2008. 406 с.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191 с.
4. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. Тернопіль: Світло, 2015. 409 с.
5. Кузь В.Г., Руденко Ю.Д., Губко О.Т. Українська козацька педагогіка і духовність. Умань: [б. в.], 1995. 116 с.
6. Любар О.О. Історія педагогічної думки і освіти в Україні. Ч. I. Київ: Освіта, 2000. 534 с.
7. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ–ХХ століття): хрестоматія. Упоряд. Л.Д.Березівська та ін. Київ: Наук. Світ, 2003. 418 с.
8. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933 рр.): навч. посіб. /За ред. О.В.Сухомлинської та ін. Київ: Заповіт, 1996. 304 с.
9. Науменко Ф.І. Школа Київської Русі. Львів: Львівський держ. ун-т ім.І.Франка, 1965. 216 с.
10. Проніков О.К. Історія педагогіки: курс лекцій. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 440 с.
11. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні: нариси (Х–поч. ХХ ст.). / За ред. М.Д.Ярмаченка. Київ: Рад. шк., 1991. 381 с.
12. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 т. / За ред. О.В.Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. Кн. 2: ХХ ст. 2005. 552 с.
13. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 т. / За ред. Сухомлинської О.В. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1: Х-ХІХ ст. 2005. 624 с.
14. Хмельюк Р.Л. К.Д. Ушинский об отборе к педагогической деятельности. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського*. Одеса, 1997. Вип. 10-1. С. 11-15.
15. Хрестоматія з педагогіки вищої школи / за ред. В.І.Лозової. Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. 408 с.

16. Шевченко Т.Г. Букварь южнорусский. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія /Упорядник О.О.Любар. Київ: Знання, 2003. С.166–176.

6. Інформаційні ресурси

1. Навчальний план факультету.
2. ОНП.
3. Положення про організацію навчального процесу підготовки фахівців (ДВНЗ «ДДПУ»).
4. Адреси бібліотек та читальних залів ДВНЗ «ДДПУ»: вул. Г.Батюка, 19.